

CHARAKTERYSTYKA INSTRUMENTU FINANSOWEGO – AKCJE

Akcja jest papierem wartościowym (instrumentem finansowym) o charakterze udziałowym, łączącym w sobie prawa o charakterze majątkowym i niemajątkowym. Akcje emitowane są przez spółki akcyjne. Akcje są papierami wartościowymi wyznaczającymi zakres praw i obowiązków akcjonariusza w spółce akcyjnej (posiadacz akcji).

Akcje, które są przedmiotem obrotu na giełdzie nie mogą mieć postaci materialnej, a więc muszą istnieć w formie zapisu elektronicznego na rachunkach maklerskich, ewidencjach prowadzonych przez firmy inwestycyjne lub w rejestrze sponsora emisji.

Uprawnienia niemajątkowe akcjonariusza:

- prawo do informacji o działalności spółki,
- prawo żądania zwołania Walnego Zgromadzenia i zgłaszania projektów uchwał,
- prawo do uczestnictwa w walnym zgromadzeniu spółki,
- prawo zaskarżania uchwał walnego zgromadzenia spółki,
- prawo do głosowania na walnym zgromadzeniu spółki,
- prawo wytoczenia powództwa,
- prawo sprzedaży akcji.

Uprawnienia majątkowe akcjonariusza:

- prawo do udziału w zyskach spółki (prawo do dywidendy), przy czym wysokość przyznanej akcjonariuszowi dywidendy uzależniona jest od wysokości zysku wypracowanego przez spółkę i jest ustalana przez walne zgromadzenie spółki,
- prawo do udziału w majątku spółki w przypadku jej likwidacji,
- prawo poboru akcji nowej emisji spółki.

Niżej przedstawione czynniki ryzyka towarzyszące inwestycjom w akcje, prawa do akcji oraz prawa poboru mają wyłącznie charakter poglądowy. Inwestycja w każdy z wymienionych instrumentów finansowych powinna być poprzedzona dogłębną analizą sytuacji danego emitenta oraz towarzyszących mu czynników ryzyka.

CZYNNIKI RYZYKA ZWIĄZANE Z AKCJAMI

Decyzje inwestycyjne związane akcjami wiążą się z kilkoma czynnikami ryzyka, odnoszącymi się między innymi do sytuacji makroekonomicznej w kraju, systemu prawa, stabilizacji rynków finansowych i towarowych na świecie oraz pozycją i sytuacją samego emitenta, a także perspektywami jego rozwoju. Istnieje możliwość obniżenia poziomu ryzyka poprzez dywersyfikację portfela inwestycyjnego, niemniej jednak całkowite wyeliminowanie ryzyka towarzyszącego inwestycjom w akcje nie jest możliwe.

Czynnikiem, który w istotnym stopniu wpływa na ryzyko inwestycyjne, jest sytuacja majątkowa i finansowa danej spółki emitującej papiery wartościowe. Spółki o słabej kondycji finansowej i majątkowej charakteryzują się podwyższonym ryzykiem inwestycyjnym. Dokonując analizy danego emitenta należy zwrócić szczególną uwagę na jego sytuację operacyjną. Istotnym jest aby dana spółka charakteryzowała się odpowiednim poziomem wypracowywanych przychodów, a także rentownością prowadzonej działalności.

Kategorie ryzyka związane z akcjami:

- **ryzyko związane z rynkiem kapitałowym i obrotem akcjami w obrocie zorganizowanym** – wynika ze specyfiki i sposobu funkcjonowania rynku kapitałowego i obrotu zorganizowanego, gdzie do najważniejszych należą: ryzyko płynności (utożsamiane z niemożliwością zawarcia transakcji po satysfakcjonującej cenie), ryzyko niestabilności i wysokiej zmienności notowań akcji (utożsamiane z wahaniami kursu danych akcji), ryzyko niedojścia emisji do skutku lub niedopuszczenia akcji do obrotu na giełdzie, ryzyko zawieszenia obrotu giełdowego akcjami, a także ryzyko wykluczenia akcji z obrotu na rynku zorganizowanym.
- **ryzyko sektorowe** – odnosi się do konkretnej branży, w której funkcjonuje dany emitent i która może podlegać specyficznym dla nich czynnikom ryzyka takim jak m.in. poziom konkurencji, struktura dostawców i odbiorców, postęp technologiczny, czy bariery wejścia i wyjścia.
- **ryzyko makroekonomiczne** – powiązane z wpływem sytuacji gospodarczej na działalność danego emitenta, które powiązane jest z m.in. fazą cyklu koniunkturalnego, inflacją, poziomem stóp procentowych, poziomem konsumpcji i inwestycji oraz sytuacją budżetową państwa.
- **ryzyko wewnętrzne spółki** – związane z sytuacją wewnętrzną danej spółki, utożsamiane zarówno z czynnikami ilościowymi (m.in. osiągnięte wyniki finansowe, kondycja finansowa, pozycja rynkowa) jak jakościowymi (m.in. kadra zarządzająca, przyjęta strategia rozwoju, struktura akcjonariatu)

PRAWA DO AKCJI (PDA)

Prawo do akcji to instrument finansowy, który stwierdza uprawnienie do otrzymania akcji nowej emisji (zdematerializowanych) spółki publicznej. Prawo do akcji powstaje z chwilą dokonania przydziału akcji i wygasa z chwilą zarejestrowania akcji w depozycie papierów wartościowych albo z dniem uprawomocnienia się postanowienia sądu rejestrowego odmawiającego wpisu podwyższenia kapitału zakładowego do rejestru przedsiębiorców. Celem praw do akcji jest umożliwienie inwestorom dokonywania transakcji w obrocie zorganizowanym w okresie przed zarejestrowaniem akcji nowej emisji. Z inwestowaniem w prawa do akcji związane są wszystkie czynniki ryzyka charakterystyczne dla inwestycji w akcje. Dodatkowo prawa do akcji są narażone na ryzyko odmówienia przez sąd rejestrowy wpisu podwyższenia kapitału zakładowego, co może skutkować zamrożeniem środków finansowych, do czasu ich zwrotu przez spółkę.

PRAWA POBORU

Prawo poboru jest instrumentem finansowym związanym z emisją nowych akcji przez spółkę. Stanowi ono prawo nabycia (pierwokupu) akcji nowej emisji przysługujące dotychczasowym akcjonariuszom spółki proporcjonalnie w stosunku do liczby posiadanych już akcji. W przypadku emisji akcji z wyłączeniem prawa poboru dotychczasowych akcjonariuszy mamy do czynienia z tzw. rozwodnieniem kapitału, czyli zmniejszeniem udziału dotychczasowych akcjonariuszy w kapitale zakładowym spółki oraz głosach na jej walnym zgromadzeniu na skutek objęcia akcji nowej emisji przez zewnętrznych inwestorów.

Korzystając z prawa poboru dotychczasowi akcjonariusze mają możliwość zachowania procentowego udziału w kapitale zakładowym oraz głosach na walnym zgromadzeniu. Ważną cechą prawa poboru jest to, że może ono być przedmiotem obrotu jako samodzielny papier wartościowy. W przypadku braku zainteresowania objęciem akcji nowej emisji przez dotychczasowych akcjonariuszy mogą oni tym samym sprzedać prawo poboru w obrocie zorganizowanym. Konsekwencją tego jest możliwość zakupu praw poboru, a przez to nabycia akcji nowej emisji, przez inwestorów dotychczas nie będących akcjonariuszami danej spółki.

Z inwestowaniem w prawa poboru związane są wszystkie czynniki ryzyka charakterystyczne dla inwestycji w akcje. Z uwagi na fakt, że główną cechą tego instrumentu finansowego jest krótki czas funkcjonowania w obrocie zorganizowanym, posiadacz praw poboru powinien złożyć właściwy zapis na akcje nowej emisji z wykorzystaniem praw poboru lub dokonać ich sprzedaży najpóźniej w ostatnim dniu notowań praw poboru, w przeciwnym bowiem wypadku nie otrzyma bowiem akcji nowej emisji lub zwrotu żadnych środków w momencie ich wygaśnięcia. Zmienność cen praw poboru może być znaczna i jest pochodną różnicy ceny bieżącej dotychczasowych akcji i ceny emisyjnej nowych akcji. W większości przypadków zmienność ta jest wyższa od zmienności akcji tej samej spółki.